

ČLANAK POČINJE NIŽE NA STRANICI

RADNO PRAVO

Mr. sc. Ivica BABIĆ, dr. med.*

UDK 331.1

Rad u dežurstvu, rad u pripravnosti i rad po pozivu kod zdravstvenih radnika

Odredbe Kolektivnog ugovora za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja utvrđuju način isplate rada u dežurstvu, rada u pripravnosti i rada po pozivu. Tim su Ugovorom ugovorene strane posebno uredile način obračuna rada u dežurstvu, rada u pripravnosti i rada po pozivu, ovisno o tome je li riječ o isplatama nakon stupanja na snagu Državnog proračuna RH za 2012., ili je riječ o isplatama u 2013.. O svemu navedenom pišemo u nastavku članka.

1. UVOD

Na temelju Kolektivnog ugovora za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja (Nar. nov., br. 126/11., dalje: Kolektivni ugovor) u djelatnosti

zdravstva i zdravstvenog osiguranja, ugovorena je cijena rada koja se prakticira u djelatnosti zdravstva i zdravstvenog osiguranja za koje je potpisan Kolektivni ugovor i na koje se primjenjuje proširena primjena pravnih pravila. U skladu sa Zakonom o radu (Nar. nov., br. 49/09. – 67/11.) i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (Nar. nov., br. 150/08. – 84/11.), koji su usklađeni s pravnim stečevinama EU, ugovorena su nova pravila i način obračuna za vrijeme rada izvan redovitoga radnog vremena. Kolektivni ugovor obvezuje poslodavca na petodnevni 40 satni radni tjedan. Poslodavac je obvezan radniku osigurati punu ugovorenu satnicu, obvezni 12 satni dnevni i 48 satni tjedni odmor. Praktično svi oblici rada koji prelaze 40 satnu tjednu satnicu, ako nisu preraspoređeni sukladno odredbama Zakona o radu, u naravi su prekovremeni rad. Kako je dje-

* Predsjednik Hrvatskog liječničkog sindikata

latnost zdravstva specifična po prirodi posla kojeg obavlja i interesu građana za kontinuiranu dostupnost i kvalitetu zdravstvene zaštite, prekovremeni rad dodatno je uređen Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Na taj način, poštujući pravne stečevine EU i raspoložive ljudske resurse, stvoren je zakonodavni okvir za primjerenu i učinkovitu organizaciju i funkcioniranje djelatnosti zdravstva, sukladno zajamčenim pravima, interesima svih sudionika procesa i raspoloživim mogućnostima. Kolektivni ugovor uređuje sljedeće oblike rada: puno radno vrijeme, prekovremeni rad, dežurstvo, rad po pozivu, stalna pripravnost, rad u smjenama, rad u blag dane i neradne dane, rad u turnusu. Tema je ovoga članak : rad u punom radnom vremenu, rad u dežurstvu, pripravnosti te rad po pozivu.

2. PUNO RADNO VRIJEME

Zakonom o radu dopušteno je određivanje dnevnog i tjednog rasporeda radnog vremena kolektivnim ugovorom. **Temeljnim kolektivnim ugovorom za javne službenike i namještenike** (Nar. nov., br. 115/10., dalje: Temeljni kolektivni ugovor) propisano je puno radno vrijeme u trajanju od 40 sati tjedno, raspoređeno na pet dana u tjednu, u pravilu od ponedjeljka do petka. Temeljni kolektivni ugovor predviđa mogućnosti da se za posebne poslove i rad u nepunom radnom vremenu granskim kolektivnim ugovorima može odrediti drukčiji dnevni ili tjedni raspored.

Kolektivnim ugovorom kao granskim kolektivnim ugovorom za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja posebno je uređeno puno radno vrijeme od 40 sati tjedno. Tjedno radno vrijeme raspoređeno je na pet dana u tjednu, od ponedjeljka do petka. U djelatnosti zdravstva i zdravstvenog osiguranja nema preraspodjele radnog vremena, a za organizaciju rada odgovoran je poslodavac. Poslodavac je dužan organizirati rad tako da radnik odradi najmanje ugovoreni puni mjesečni fond radnih sati. U djelatnosti zdravstva i zdravstvenog osiguranja nema dvokratnog radnog vremena. Za posebne poslove koji se obavljaju u smjenskom radu ili poslove koji zahtijevaju drukčiji raspored dnevnog, odnosno tjednog radnog vremena, poslodavac može odrediti drukčiji dnevni ili tjedni raspored, a u skladu s pravilnikom o radnom vremenu u zdravstvenim ustanovama koje donosi ministar nadležan za zdravstvo, u okviru petodnevnog radnog tjedna.

Plaću za puno radno vrijeme radnika čini osnovna plaća i dodatci na osnovnu plaću. Osnovnu plaću radnika čini umnožak koeficijenta složenosti poslova radnog mjesta na koje je raspoređen i osnovice za izračun plaće, uvećan za 0,5% za svaku navršenu godinu radnog staža. Koeficijenti radnih mjesta zdravstvenih radnika za određeno radno mjesto uređeni su odredbama **Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova** (Nar. nov., br. 38/01. – 142/11.), a osnovica za obračun plaća u javnim službama određena je na temelju **Odluke o visini osnovice za obračun plaća u javnim službama** (Nar. nov., br. 40/09.) Dodatci na osnovnu plaću su: stimulacija, dodatci za po-

sebne uvjete rada, položajni dodatci i uvećanja plaća predviđeni Temeljnim kolektivnim ugovorom i Kolektivnim ugovorom. Na poslovima na kojima ni uz primjenu mjera zaštite na radu nije moguće zaštititi radnika od štetnog utjecaja, radno vrijeme skraćuje se na 35 sati tjedno. To su poslovi s otvorenim izvorima ionizirajućeg zračenja i intravenozna aplikacija citostatika, pod uvjetom da se obavljaju 2/3 radnog vremena.

3. RAD U DEŽURSTVU

Radi javnog interesa, specifičnosti i značenja zdravstvene djelatnosti, zdravstvene ustanove koje obavljaju zdravstvenu djelatnost u mreži javne zdravstvene službe obvezne su neprekidno pružati zdravstvenu zaštitu radom u jednoj, dvije ili više smjena, pomakom radnog vremena, pripravnosću ili dežurstvom u skladu s potrebama stanovništva i oblicima pružanja zdravstvenih usluga. Zdravstveni radnici ne smiju napustiti radno mjesto dok nemaju zamjenu, iako je njihovo radno vrijeme proteklo, ako bi time bila dovedena u pitanje sigurnost pružanja zdravstvene zaštite. Jedan od oblika rada je dežurstvo.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti definira dežurstvo kao oblik rada kada radnik mora biti nazočan u zdravstvenoj ustanovi nakon redovitoga radnog vremena. Dežurstvo počinje iza prve ili druge smjene, a završava početkom rada prve smjene, u navedenoj, to je prekovremeni rad. Kolokvijalno, dežurstvo je specifičan oblik rada s organizacijskog aspekta. Dežurni preuzima određene obveze i prava izvan redovitoga radnog vremena kad hladni pogon u zdravstvenim ustanovama ne radi. Njegove su obveze definirane pravilima struke i načinom organizacije rada službe. Organizacija i funkcioniranje zdravstvene djelatnosti usuglašene su s interesima građana, pozitivnim pravnim pravilima te kadrovskim i materijalnim mogućnostima društva. Zakonima (Zakonom o radu i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti) je ograničeno maksimalno ukupno trajanje radnog vremena tjedno, uključujući rad u dežurstvu i rad po pozivu, i ne može biti duže od 48 sati. Nedostatak, uglavnom liječnika, i potreba kontinuirane zdravstvene zaštite bili su razlogom zbog čega je zakonodavac u Zakonu o zdravstvenoj zaštiti predvidio da, iznimno, zbog potrebe posla, maksimalno ukupno trajanje radnog vremena tjedno, uključujući rad u dežurstvu i rad po pozivu, može biti duže od 48 sati uz prethodni pisani pristanak radnika. Također je definirao isplatu na osnovi rada u dežurstvu i rada po pozivu kao sastavni dio plaće.

Ovakva zakonska rješenja bila su pretpostavke na temelju kojih su u Kolektivnom ugovoru definirani pojmovi: dežurstvo, organizacija i način plaćanja. Donošenjem Državnog proračuna RH za 2012. prešlo se na novi način valoriziranja rada u dežurstvu. Sustav je usuglašen s Direktivnom EU 88/03 i pozitivnim zakonskim propisima RH. Ugovorene strane Kolektivnog ugovora precizno su ugovorile pravila ponašanja te način obračuna rada u dežurstvu.

3.1. RAD U DEŽURSTVU NAKON STUPANJA NA SNAGU DRŽAVNOG PRORAČUNA RH ZA 2012.

Nakon stupanja na snagu Državnog proračuna RH za 2012., rad u dežurstvu smatra se prekovremenim radom, a obračunava se tako da se osnovna plaća radniku uveća za 50%. Isplata na osnovi rada u dežurstvu iz st. 2. čl. 62. Kolektivnog ugovora ne isključuje isplatu dodataka za rad noću, rad subotom, rad nedjeljom i rad u drugoj smjeni iz čl. 59. Kolektivnog ugovora, dodatka za rad na blagdan iz čl. 60. Kolektivnog ugovora, dodatka za posebne uvjete rada iz čl. 66., odnosno čl. 67. Kolektivnog ugovora te dodatka za iznimnu odgovornost iz čl. 69. Kolektivnog ugovora. Dodatak za rad na blagdan iz st. 2. čl. 62. Kolektivnog ugovora obračunava se kao dodatak za rad nedjeljom. Nakon odrađenog dežurstva radnik ima pravo na odmor od najmanje 12 sati neprekidno.

Radi ekonomske krize i rasterećenja Državnog proračuna, potpisnici Kolektivnog ugovora ugovorili su da se isplata na osnovi rada u dežurstvu u skladu sa st. 1., 2., 3. i 4. čl. 62. Kolektivnog ugovora, nakon stupanja na snagu Državnog proračuna RH za 2012., za tu godinu obračunava pomnožena s koeficijentom:

- a) za radni dan 0,8820
- b) za petak, subotu i nedjelju 0,7515
- c) za blagdan i neradni dan utvrđen Zakonom o blagdanima i neradnim danima te za rad na Uskrs 0,7515.

3.2. RAD U DEŽURSTVU OD 1. 1. 2013.

Od 1. siječnja 2013. isplata na osnovi rada u dežurstvu obračunava se u punom iznosu, bez primjene koeficijenata iz čl. 62. st. 8. Kolektivnog ugovora.

3.3. NAČIN UTVRĐIVANJA ISPLATE ZA RAD U DEŽURSTVU

Na temelju čl. 64. Kolektivnog ugovora isplata na osnovi rada u dežurstvu u skladu s čl. 62. i 63. Kolektivnog ugovora utvrđuje se na sljedeći način:

✓ *Dežurstvo radnim danom:*

- prvih osam sati obračunava se kao redoviti rad,
- drugih osam sati obračunava se kao redoviti rad (za dan nakon dežurstva kada se ne radi), uvećan za dodatak za rad u drugoj smjeni iz čl. 59. Kolektivnog ugovora,
- trećih osam sati obračunava se kao prekovremeni rad tako da se osnovna plaća uveća za 50% te za dodatak za noćni rad iz čl. 59. Kolektivnog ugovora, dodatak za posebne uvjete rada iz čl. 66., odnosno čl. 67. Kolektivnog ugovora i dodatak za iznimnu odgovornost iz čl. 69. Kolektivnog ugovora.

✓ *Dežurstvo petkom:*

- prvih osam sati obračunava se kao redoviti rad,
- preostalih šesnaest sati obračunava se kao prekovremeni rad tako da se osnovna plaća uveća za 50% te uveća za dodatak za rad u drugoj smjeni iz čl. 59. Kolektivnog ugovora za prvih osam sati dežurstva, za dodatak za noćni rad iz čl. 59. Kolektivnog ugovora za drugih osam sati dežurstva te dodatak za uvjete iz čl. 66., odnosno čl. 67. Kolektivnog ugovora i dodatak za iznimnu odgovornost iz čl. 69. Kolektivnog ugovora

✓ *Dežurstvo subotom:*

- prvih osam sati obračunava se kao redoviti rad,
- preostalih šesnaest sati obračunava se kao prekovremeni rad tako da se osnovna plaća uveća za 50% te da se uveća za dodatak za rad subotom iz čl. 59. Kolektivnog ugovora, da se uveća za dodatak za rad u drugoj smjeni iz čl. 59. Kolektivnog ugovora za prvih osam sati dežurstva, za dodatak za noćni rad iz čl. 59. Kolektivnog ugovora za drugih osam sati dežurstva te dodatak za uvjete rada iz čl. 66., odnosno čl. 67. Kolektivnog ugovora i dodatak za iznimnu odgovornost iz čl. 69. Kolektivnog ugovora

✓ *Dežurstvo nedjeljom:*

- prvih osam sati obračunava se kao redoviti rad,
- preostalih šesnaest sati obračunava se kao prekovremeni rad tako da se osnovna plaća uveća za 50% te da se uveća za dodatak za rad nedjeljom iz čl. 59. Kolektivnog ugovora, da se uveća za dodatak za rad u drugoj smjeni iz čl. 59. Kolektivnog ugovora za prvih osam sati dežurstva, za dodatak za noćni rad iz čl. 59. Kolektivnog ugovora za drugih osam sati dežurstva te dodatak za uvjete rada iz čl. 66., odnosno čl. 67. Kolektivnog ugovora i dodatak za iznimnu odgovornost iz čl. 69. Kolektivnog ugovora.

U skladu s čl. 64. Kolektivnog ugovora iznos naknade za dežurstvo blagdanom i neradnim danom obračunava se kao iznos naknade za dežurstvo nedjeljom.

Odredbe o dežurstvu odnose se i na radnike koji su upućeni na specijalističku edukaciju ili edukaciju iz uže specijalizacije u drugu zdravstvenu ustanovu. Isplate na osnovi rada u dežurstvu isplaćuje ustanova u koju je radnik upućen.

4. NAKNADA ZA PRIPRAVNOST

Način obračuna naknade za pripravnost uređen je u skladu s odredbama čl. 65. Kolektivnog ugovora. Zbog nedostatka kadrova, ponekad i zbog racionalizacije službe, u nekim segmentima neprekidna zdravstvena zaštita pruža se kroz pripravnost. Pripravnost jest oblik rada kada radnik ne mora biti nazočan u zdravstvenoj ustanovi, ali mora biti dostupan radi obavljanja hitne medicinske pomoći. Potpisnici Kolektivnog ugovora detaljno su ugovorili oblike pripravnosti i način plaćanja. Vrijeme provedeno u pripravnosti ne smatra se radnim vremenom. Radnik u pripravnosti nema pravo na minimalni dnevni odmor nakon provedene pripravnosti i obvezan je redovito javljati se na posao bez obzira u koje vrijeme dana i noći je intervenirao po pozivu. Naknade za rad u pripravnosti sastavni su dio plaće. Pripravnost se dijeli na **standardnu pripravnost i pripravnost na bolničkim odjelima i službama** gdje nije organizirano dežurstvo. Za rad u pripravnosti poslodavac ne treba pribaviti suglasnost radnika. Rad u standardnoj pripravnosti obračunava se kao plaća za prekovremeni rad pomnožen s koeficijentom 0,25. Rad u pripravnosti na bolničkim odjelima i službama gdje nije organizirano dežurstvo, obračunava se i plaća kao prekovremeni rad pomnožen s koeficijentom 0,5.

Naknada za pripravnost, sukladno st. 5. čl. 62. Kolektivnog ugovora, nakon stupanja na snagu Držav-

nog proračuna RH za 2012. za tu godinu obračunava se pomnožena s koeficijentom 0,6428.

Naknada za pripravnost, sukladno st. 6. čl. 62. Kolektivnog ugovora, nakon stupanja na snagu Državnog proračuna RH za 2012. za tu godinu obračunava se pomnožena s koeficijentom 0,6428.

Naknada za pripravnost od siječnja 2013. obračunava se bez primjene koeficijentata iz čl. 62. st. 9. i 10. Kolektivnog ugovora

Naknada za pripravnost, sukladno čl. 62. i 63. Kolektivnog ugovora, obračunava se na sljedeći način:

✓ **Pripravnost radnim danom:**

– pripravnost radnim danom traje šesnaest sati i obračunava se kao prekovremeni rad tako da se osnovna plaća uveća za 50% te uveća za dodatak na osnovi rada u drugoj smjeni i za dodatak za rad noću iz čl. 59. Kolektivnog ugovora, te za dodatak za posebne uvjete rada iz čl. 66., odnosno čl. 67. Kolektivnog ugovora i dodatak za iznimnu odgovornost iz čl. 69. Kolektivnog ugovora

✓ **Pripravnost subotom:**

– pripravnost subotom traje 24 sata i obračunava se kao prekovremeni rad tako da se osnovna plaća uveća za 50% te se uveća za dodatak na osnovi rada u drugoj smjeni, za dodatak za noćni rad, za dodatak za rad subotom iz čl. 59. Kolektivnog ugovora te za dodatak za posebne uvjete rada iz čl. 66., odnosno čl. 67. Kolektivnog ugovora i dodatak za iznimnu odgovornost iz čl. 69. Kolektivnog ugovora.

✓ **Pripravnost nedjeljom:**

– pripravnost nedjeljom traje 24 sata i obračunava se kao prekovremeni rad tako da se osnovna plaća uveća za 50% te se uveća za dodatak na osnovi rada u drugoj smjeni, za dodatak za noćni rad, za dodatak za rad nedjeljom iz čl. 59. Kolektivnog ugovora te za dodatak za posebne uvjete rada iz čl. 66., odnosno čl. 67. Kolektivnog ugovora i dodatak za iznimnu odgovornost iz čl. 69. Kolektivnog ugovora.

Pripravnost na blagdan i neradni dan obračunava se kao pripravnost nedjeljom.

5. RAD PO POZIVU

Zakon o zdravstvenoj zaštiti predviđa rad po pozivu. To je oblik rada kada radnik ne mora biti dostupan poslodavcu, ali ako primi poziv poslodavca i ako je u fizičkoj mogućnosti, mora se odazvati pozivu radi obavljanja djelatnosti. Rad po pozivu smatra se prekovremenim radom i tako se plaća. U rad po pozivu, uz efektivni rad, u radno vrijeme koje se računa kao prekovremeni rad, uključeno je i vrijeme potrebno za dolazak na posao i povratak kući, čl. 54. Temeljni kolektivni ugovor. Isplata na osnovi rada po pozivu sastavni je dio plaće.

6. ZAKLJUČAK

Djelatnost zdravstva složen je sustav za koji je javnost zainteresirana. Potreba za pružanjem zdravstvenih usluga tijekom dvadeset četiri sata dnevno nameće posebne oblike rada radi osiguranja osnovne djelatnosti, racionalizacije poslovanja i učinkovitosti. Zakonodavac je ostavio mogućnost socijalnim partnerima da kroz Kolektivni ugovor urede međusobna prava i obveze. Kolektivnim ugovorom

organizacija rada sustava usuglašena je s europskim standardima i hrvatskim zakonodavstvom. Pritom se vodila briga o potrebama populacije te kadrovskim i materijalnim mogućnostima društva. U ovom su članku detaljnije prikazana četiri oblika rada koja se svakodnevno prakticiraju, s posebnim osvrtom na dežurstvo, pripravnost i rad po pozivu s obzirom na novi način financijske valorizacije koji se primjenjuje od donošenja Državnog proračuna RH za 2012. Bitno je naglasiti da sva primanja ostvarena s bilo koje osnove čine sastavni dio plaće radnika. Prekovremeni rad kroz dežurstvo i rad po pozivu uračunava se u maksimalno ukupno tjedno radno vrijeme. Financijski se valorizira kao svaki prekovremeni rad za bilo kojeg radnika u RH. Razlika u odnosu na većinu radnika u RH je u tome što poslodavac može radnika, u djelatnosti zdravstva, obvezati na prekovremeni rad do osam sati tjedno bez njegove suglasnosti. Rad u pripravnosti ne uračunava se u ukupno maksimalno tjedno radno vrijeme, što značajno olakšava organizaciju rada i pružanje kontinuirane zdravstvene zaštite građanima. Obveza je radnika u pripravnosti biti kontinuirano na raspolaganju radi pružanja hitne medicinske pomoći. Temeljni kolektivnim ugovorom i Kolektivnim ugovorom detaljnije su uređena prava i obveze između radnika i poslodavca. Nisu detaljno uređene obveze plaćanja troškova prijevoza za rad po pozivu i rad u pripravnosti te minimalno vrijeme potrebno za dolazak na posao i povratak kući. Iako ne bi trebalo dvojiti, naima, ako radnik ima pravo na putne troškove u redovito radno vrijeme, logično je isto postupiti prilikom prekovremenog rada.

RADNI ODNOSI

Primjena Zakona o radu
V. IZMIJENJENO I DOPUNJENO IZDANJE 2010.

Zakon o radu + dodatak: pročišćene
odredbe izmjena i dopuna u lipnju 2011.

Za narudžbe molimo javiti se na broj
(01)/4699-760 ili e-mail: rrif@rrif.hr

Opseg: 712 str.
Cijena: 400,00 kn